

Petrova I.P.

Institute of the Economy of Industry
of the National Academy of Science of Ukraine

THE RISK MANAGEMENT SYSTEM OF THE PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

Summary

In the article a study of theoretical approaches and practical aspects of risk management public-private partnership. Special attention is focused on the risk management system public-private partnership in the context of the main stages: risk identification, analysis and evaluation of risk, risk allocation between government and business, development and implementation of measures for risk reduction, monitoring the process of implementation of decisions on risk management.

Keywords: public-private partnership, risk, risk allocation, risk management, risk management system.

УДК 338.2

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Пономарьова О.Б., Зубайрова О.О., Красільнікова Ю.О.

Університет митної справи та фінансів

В роботі розглянуто інвестиційну безпеку як складову частину економічної безпеки країни. Висвітлено особливості інвестиційної привабливості. Розглянуто місце України у розрізі показників інвестиційної привабливості. Проведено аналіз інвестиційного клімату. Визначено основні фактори, які становлять конкурентну перевагу України в боротьбі за міжнародний капітал.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна безпека, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, економічна безпека, інвестиційне забезпечення.

Постановка проблеми. Інвестиційна складова займає чільне місце серед економічної безпеки країни. Оскільки основною метою інвестиційної політики держави є забезпечення реалізації національних інтересів. Головним із визначальних чинників для інвесторів передусім є безпека їх ресурсів. Виникає необхідність перегляду стратегічних завдань України, до яких необхідно включити реалізацію інвестиційних можливостей, нарощення обсягів інвестування та раціональне використання фінансових ресурсів. Відмова України від розв'язання проблем економічної безпеки призвела до зниження рівня інвестування в економіку та посилення залежності від зовнішньої допомоги, що, в свою чергу, призвело лише до зростання зовнішньої заборгованості держави та пригальмувало розвиток економіки в цілому. Тому інвестиційна діяльність є важливим показником економічної безпеки країни і дана тема є надзвичайно актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань, що пов'язані з вивченням інвестиційної, економічної та фінансової безпеки країни є предметом розгляду як зарубіжних так і вітчизняних науковців. Серед них слід виділити наукові розвідки Новікової, Зайцевої, Юр'євої, Ладюк.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на вагомий дослідницький доробок, що стосується зазначеного наукового поля, існує низка питань, що потребують більш детального вивчення. Незважаючи на значну кількість здобутків щодо економічної безпеки держави, вирішення потребують проблеми

інвестиційної безпеки як складової економічної безпеки відповідно до сучасних умов соціально-економічного розвитку.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення місця інвестиційної складової як чинника економічної безпеки, а також виявлення причин низького рівня інвестиційної безпеки в Україні.

Виклад основного матеріалу. Термін «інвестиційно-інноваційна безпека» у 2013 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України оновлено у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України і визначено як «стан економічного середовища у державі, що стимулює вітчизняних та іноземних інвесторів вкладати кошти в розширення виробництва в країні, сприяє розвитку високотехнологічного виробництва, інтеграції науково-дослідної та виробничої сфери з метою зростання ефективності, поглиблення спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості» [1].

При будь-яких інвестиційних вкладеннях необхідно оцінювати рівень економічної безпеки і стан країни на конкретний період часу. Інвестиційне забезпечення економічної безпеки слід визначати як економічну діяльність, спрямовану на формування і рух інвестиційних ресурсів відповідно до критеріїв безпечного функціонування і розвитку національної економіки. Таке визначення дає можливість підкреслити специфіку інвестиційної діяльності як єдності цілей інвестування та засобів їх досягнення або матеріальної основи реальних і фінансових інвестицій, а також під-

порядкувати таку діяльність завданням забезпечення економічної безпеки [2].

Інвестиційна сфера є однією з найчутливіших складових економічного розвитку, яка здатна миттєво реагувати на дію зовнішніх та внутрішніх чинників впливу. Значення інвестиційного процесу в умовах трансформації економіки постійно посилюється в зв'язку з розширенням сфер інвестування, ускладненням структури економіки та виникненням нових загроз. Механізм реалізації інвестиційної безпеки, як сукупність механізмів – ринкового, державного та інвестиційного партнерства, – сприяє проведенню структурної перебудови економіки країни. Без забезпечення належного рівня інвестиційної безпеки неможливо проводити ефективну інвестиційну політику в державі.

У звіті експертів Світового банку і Міжнародної фінансової корпорації (IFC) опубліковано дані, щодо рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business-2015.

Україна увійшла в ТОП-100, піднявшись на 16 позицій і зайнявши 96 місце

Лідирує у світовому рейтингу сприятливості ведення бізнесу традиційно Сінгапур. У першу десятку даного рейтингу увійшли Нова Зеландія, Гонконг, Данія, Південна Корея, Норвегія, США, Велика Британія, Фінляндія і Австралія.

Згідно з результатами звіту, випереджають Україну: Польща (32-е місце), Болгарія (38-е), Румунія (48-е), Білорусь (57-е), РФ (62-е), Молдова (63-е).

При цьому помічені покращення інвестиційного клімату України, серед яких виділяють спрощення процесу сплати податків для компаній, завдяки введенню електронної системи подання декларацій та сплати єдиного соціального податку.

При цьому в Україні покращився показник віддаленості від передового рубежу, що спеціально розраховується (тобто від країни, яка посідає перше місце – Сінгапур), склавши 61,5%, проти минулорічних 59,2% (чим вище бал за цим показником, тим сприятливіше підприємницьке середовище).

За індикатором «Початок підприємницької діяльності» Україна посіла 76 позицію, набравши 87,3 бала зі 100 можливих. Експерти відзначили, що для того, щоб почати свою справу в Україні, необхідно пройти близько 6 дозвільних процедур, що займе у підприємця не менше 21 дня і потребує 1,2% від початкового капіталу підприємства.

За індикатором «Початок будівництва» – Україна на 70-му місці, з 75 балами з 100. У цьому сегменті кількість дозвільних процедур збільшується до 8, сам процес отримання дозволів розтягується на 64 дні, а вартість досягає 10,2% від вартості майбутнього приміщення.

Тягне вниз Україну в «загальному заліку» індикатор «Підключення до електромереж», за яким наша країна посіла 185 місце, отримавши всього 32 бала зі 100. Кількість дозвільних процедур у цьому секторі досягає 10, процес отримання дозвільних документів розтягується на 277 днів, а вартість перевищує 165,5% від доходу на душу населення [3].

Але дослідження Світового банку не враховує всі аспекти підприємницького середовища, які важливі для компаній та інвесторів.

Хоча, переглянувши динаміку зниження прямих іноземних інвестицій, можемо спостерігати покращення.

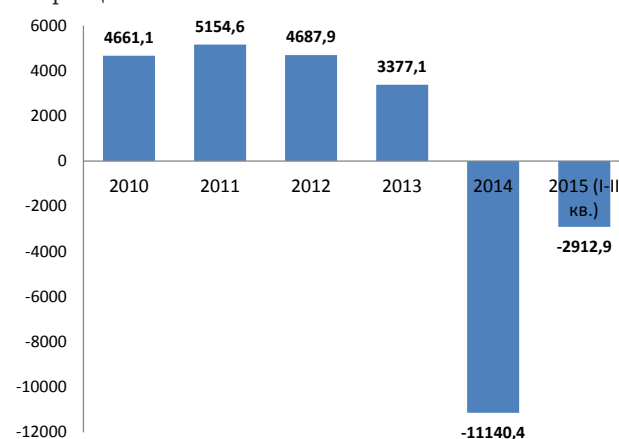

Рис. 1. Приріст (зниження) прямих інвестицій у 2010-2015 роках (млн дол. США) (на основі [4])

Починаючи з 2011 року в Україні має місце динаміка зниження прямих інвестицій. У 2014 році падіння було максимальним і досягло відмітки – 11140,4 млн. дол. США. У 2015 році стан інвестиційної привабливості країни зріс, що спричинило пом'якшення ситуації та підняло показник зниження прямих інвестицій до – 2912,9 у періоді січень-червень (рис. 1).

Питання інвестиційної привабливості є нагальним для кожної країни, у тому числі й для України. Економіка знань зумовлює значну конкуренцію між підприємствами як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Витримати конкуренцію можуть тільки ті підприємства, які будуть активно використовувати нововведення. Проте водночас інноваційна діяльність завжди потребує значного обсягу капіталу. Це обумовлює необхідність залучення інвестицій. Також необхідно відмітити, що інвестиційна активність є запорукою успіху до формування стабільної зростаючої економіки. Необхідною передумовою до залучення інвестицій є економічний клімат у країні, який забезпечить належні нормативно-правові гарантії іноземним і вітчизняним інвесторам, сприятливі умови до розвитку бізнесу та ринкової економіки [5].

Розробка правильної інвестиційної стратегії та створення привабливого іміджу країни – повинні стати першочерговими завданнями для нинішнього уряду України. Відповідно уряд на деякий час повинно стати успішним маркетологом і піарником, для того щоб вдало продавати сильні сторони нашої країни.

Виокремимо основні фактори, які становлять конкурентну перевагу України в боротьбі за міжнародний капітал і на яких повинна будуватися урядова інформаційна компанія по залученню інвесторів:

1. Одним з найважливіших показників в системі світової конкуренції є запаси сировини, якими володіє країна. Запаси корисних копалин в Україні – це наша сильна сторона, яку необхідно вміло використовувати. Згідно з дослідженням Citigroup Inc. і Геологічної служби США поклади рудних (металевих) корисних копалин в Україні оцінюються в 510 млрд. дол., що дозволяє нашій країні зайняти 4 місце в світі за цим показником.

Величезні запаси сировини при низьких темпах її освоєння і розробки однозначно будуть залучати іноземних інвесторів.

2. Сприятливі умови ведення сільського господарства. Крім чудових кліматичних умов в Україні сконцентровано близько 25% світового запасу чорноземів. Цей факт, наприклад, в 2014 році дозволив країні зайняти 2 місце в світі з експорту зернових, увійти в топ 10 по виробництву цукру, олії та картоплі.

3. Показник індексу людського розвитку, який включає в себе рівень життя, грамотності, освіченості і довголіття як основних характеристик людського потенціалу. У 2014 році за цим показником Україна займала 83 місце серед 187 країн.

4. Показники рівня розвитку науки і технологій. Згідно з даними The Good Country Index в 2014 році за рівнем розвитку науки і технології України посіла 13 місце в світі, відповідним чином впливає на рівень розробок та інновацій у різних секторах економіки, зокрема в ІТ-сектор.

5. Низький рівень середньої заробітної плати. Після девальвації національної валюти в 2014 році на більш ніж 75% середня заробітна плата в доларовому еквіваленті стала найменшою в Європі і складає близько 320 дол. З одного боку це низький рівень купівельної спроможності населення, а з іншого – дешева робоча сила робить привабливим варіант розміщення в країні виробництва та промисловості.

Інвестиційна сфера є однією з найчутливіших серед показників економічного розвитку. Вона миттєво реагує на дію зовнішніх та внутрішніх чинників. Значення інвестиційного процесу в умовах трансформації економіки постійно посилюється в зв'язку з розширенням сфер інвестування, ускладненням структури економіки та виникненням нових загроз. Механізм реалізації інвестиційної безпеки, як сукупність механізмів – ринкового, державного та інвестиційного партнерства, – сприяє проведенню структурної перебудови економіки країни. Без забезпечення належного рівня інвестиційної безпеки неможливо проводити ефективну інвестиційну політику в державі [6]

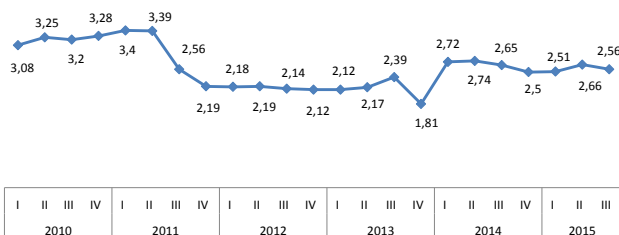

Рис. 2. Індекс інвестиційної привабливості України у 2010-2015 роках (за даними [7])

За даними Європейської Бізнес Асоціації індекс інвестиційної привабливості України має нерівномірну динаміку і в цілому має негативне для країни значення (індекс, рівний 3 – нейтральне значення, менший 3 – негативне, більше 3 – позитивне) (рис. 2).

До основних загроз інвестиційній безпеці відносять:

– недостатнє використання можливостей виходу українських компаній на міжнародні ринки капіталів; – брак інвестиційної стратегії, що

спричиняє відсутність раціональної оцінки інвестиційних ризиків;

– невідповідність інвестування економіки України потребам структурної перебудови; – обмеженість доступу до фінансових ресурсів та відсутність ефективних механізмів трансформації заощаджень населення в інвестиції;

– монополізація іноземним капіталом стратегічних галузей економіки України через приватизацію стратегічних підприємств;

– регіональні та галузеві диспропорції у надходженнях інвестицій.

Величезний тіньовий сектор обмежує можливості держави щодо проведення ефективної інвестиційної політики, негативно впливає на політичний імідж країни, заважає розвитку легальної економіки та її ринковому реформуванню [8].

Станом на 1 липня 2015 року найбільші країни-інвестори: Кіпр – 12274,1 млн.дол. (28,6%), Німеччина – 5489,0 млн.дол. (12,8%), Нідерланди – 5108,0 млн.дол. (11,9%), Російська Федерація – 2685,6 млн.дол. США (6,3%).

Сьогодні ми спостерігаємо ситуацію, за якої основним інвестором української економіки є кошти, які надходять саме з Кіпру – офшорної зони. На думку багатьох експертів, надходження ресурсів з Кіпру є не стільки іноземним інвестуванням в економіку України, скільки поверненням «українських» фінансових ресурсів. До того ж, на Кіпр припадає й переважна частина обсягів інвестицій з України до інших країн – близько 95%. Таким чином, збільшення частки Кіпру в «інвестиційному портфелі» України є потенційною загрозою, що може перерости у реальну небезпеку [9].

Висновки і пропозиції. Інвестиційна сфера є однією з найчутливіших складових економічного розвитку, яка здатна миттєво реагувати на дію зовнішніх та внутрішніх чинників. Головним пріоритетом для інвесторів в першу чергу є безпека їхніх ресурсів. Саме тому, процес забезпечення інвестиційної безпеки неможливий без систематичного проведення оцінювання стану інвестиційної безпеки як самими інвесторами, так і органами державної влади. Значення інвестиційного процесу в умовах трансформації економіки постійно посилюється в зв'язку з розширенням сфер інвестування, ускладнення структури економіки та виникнення нових загроз економічній безпеці держави. Від рівня інвестиційної безпеки в державі залежить рівень вкладень інвестиційних ресурсів.

Україна є досить неоднорідною країною як з точки зору географічних умов, так і в плані соціально-економічного розвитку. Така географічна та соціально-економічна різноманітність свідчить про значний потенціал країни, оскільки дозволяє запропонувати різноманітні «пакети» інвестиційних умов, якими можуть скористатись широке коло потенційних інвесторів, адже кожний інвестор орієнтується на цілком конкретні характеристики територій, які для нього є визначальними.

Саме тому важливим завданням держави є створення сприятливого інвестиційного клімату в державі, оскільки даний чинник є визначальним для інвестора, який хоче мати гарантії інвестиційної віддачі. Дана тема є актуальною для подальших досліджень та розробки подальших шляхів вирішення проблем інвестиційної привабливості країни.

Список літератури:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>
2. Юр'єва І. А. Механізм інвестиційного забезпечення економічної безпеки підприємства / І. А. Юр'єва // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 67 (1040) – С. 186-189.
3. World Bank. 2014. Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. Washington, DC: World Bank. DOI: 10.1596/978-1-4648-0351-2. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO
4. Дані державної служби статистики України: Соціально-економічний розвиток України за січень-серпень 2015 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Зайцева І. С. Аналіз інвестиційної привабливості України в сучасних умовах / І. С. Зайцева, О. В. Коцюба // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2014. – № 9. – С. 87-91.
6. Новікова К. І. Сучасний стан інвестиційно-інноваційної безпеки України [Текст] / К. І. Новікова, Л. Ф. Новікова // Ефективна економіка. – 2014. – № 10.
7. Дані Європейської Бізнес Асоціації: Індекс інвестиційної привабливості [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk>
8. Недашківський М. М. Інвестиційна безпека України в сучасних умовах / М. М. Недашківський, К. Ю. Подгорна // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – 275 с.
9. Єдинак В. Ю. Аналіз інвестиційної складової економічної безпеки України в умовах глобалізації та транснаціоналізації національної економіки / В. Ю. Єдинак // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2013. – № 4 (9). – С. 93-100.

Пономарева О.Б., Зубайрова О.А., Красильникова Ю.А.

Університет таможенного дела и финансов

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Аннотация

В работе рассмотрено инвестиционную безопасность как составляющую часть экономической безопасности страны. Освещены особенности инвестиционной привлекательности. Рассмотрено место Украины в разрезе показателей инвестиционной привлекательности. Проведен анализ инвестиционного климата. Определены основные факторы, которые составляют конкурентное преимущество Украины в борьбе за международный капитал.

Ключевые слова: инвестиционно-инновационная безопасность, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, экономическая безопасность, инвестиционное обеспечение.

Ponomareva O.B., Zubairova O.O., Krasilnikova Yu.O.

University of Customs and Finance

INVESTMENT ACTIVITY AS A COMPONENT OF ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY

Summary

The paper considers the investment safety as a component of the economic security of the country. The peculiarities of investment attractiveness. Considers the place of Ukraine in the context of indicators of investment attractiveness. The analysis of the investment climate. The main factors that constitute a competitive advantage of Ukraine in the fight for international capital.

Keywords: investment and innovative security, investment climate, investment attractiveness, economic security, investment security.